

«βασανίζοντας την ... Ιουλιέτα!»
Ασκήσεις και σημειώσεις από ένα εργαστήριο με εκπαιδευτικούς που έγινε στα
πλαίσια ενός σεμιναρίου του προγράμματος «εκπαίδευση & θέατρο» τον
Οκτώβριο 2000 με γενικό τίτλο
«με αφορμή το μάθημα της θεατρολογίας»
εμπυκτωτής εργαστηρίου: Τάκης Τζαμαργιάς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- ✓ Συζήτηση για το βιβλίο της Θεατρολογίας του Λυκείου. Όσοι το έχουν διδάξει εκφράζουν γνώμες από την εμπειρία τους στην τάξη. Εκφράζεται η άποψη ότι το βιβλίο είναι ένα σημείο αναφοράς και δεν είναι καλό να αντιμετωπίζεται σαν άλλο ένα σχολικό βιβλίο που οι μαθητές πρέπει να το μάθουν απ' έξω.
- ✓ Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες που προτείνονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου.
- ✓ Καλό είναι να διαμορφωθεί ο χώρος κατάλληλα (θρανία στην άκρη...).
- ✓ Στόχος είναι η ενεργοποίηση του μαθητή ώστε να αποκτηθεί βίωμα. Πρώτα η πράξη μετά η θεωρία.
- ✓ Το κείμενο είναι το μέσον για να εκφράσουμε τη δική μας πραγματικότητα.
- ✓ Ο δάσκαλος προσπαθεί να αναδεικνύει τη δυναμική της ομάδας και τις πραγματικές ανάγκες των παιδιών.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ - ΖΕΣΤΑΜΑ

- Όλοι βρίσκονται σε κύκλο πάνω στη σκηνή. Πετάω το μπαλάκι σε κάποιον λέγοντας ταυτόχρονα το όνομά του. Το όνομα μου και το βλέμμα του άλλου αποτελούν μια συνέχεια σαν ένα σκοινί που απλώνεται από τον έναν στον άλλον.
- Σε λίγο προστίθεται κι ένα δεύτερο μπαλάκι άλλου χρώματος. Όταν το ρίχνω λέω το όνομα του άλλου. Τα δύο μπαλάκια κινούνται ταυτόχρονα. Πρέπει να είμαι σε ετοιμότητα και εγρήγορση.

Πολύ σημαντικό είναι το πέρασμα από το α στο β. Πρέπει να πιάνουμε το σφρίγος, το δυναμικό της ομάδας. Είναι μια γιορτή , ένα ταξίδι.

- Στέκομαι με τα πόδια παράλληλα (ανοιχτά όσο η λεκάνη). Με ανοιχτά δάχτυλα αγγίζω - πιέζω - πατάω τα πέλματα των ποδιών μου στο πάτωμα σα να πατάω ένα μπαλάκι: Μπρος - πίσω. Αριστερό - δεξί.
- Σηκώνω τα χέρια και πιέζω τον αέρα προς όλες τις κατευθύνσεις : μπροστά - πλάγια - πάνω - πίσω.
- Σηκώνω το δεξί μου χέρι προς τα πάνω, ενώ σπρώχνω το αριστερό προς τα δεξιά, σα να με τραβάνε σφιχτά και προς τις δύο κατευθύνσεις.
- Τοποθετώ το αριστερό μου χέρι πλαγίως αριστερά σα να κοιτάζω το πρόσωπο μου σ' έναν καθρέφτη, ενώ με το δεξί καθαρίζω το τζάμι με τον αγκώνα μου. Μετά αλλάζω χέρια.
- Στην όρθια στάση σηκώνω τους ώμους μου και μετά τους κατεβάζω. Το βλέμμα μου κοιτάζει πάνω από τον ώμο μου : δεξιά - μπροστά-αριστερά και μετά το αντίθετο. Στο τέλος κάμπτομαι με όλο το βάρος μου μπροστά σκύβοντας το κεφάλι και φέρνοντας τα χέρια προς το πάτωμα. Στο τέλος αφήνω να ακουστεί δυνατά ο ήχος μπρρρρρρρρρρ και τινάζω τα χέρια μου προς τα κάτω με γρήγορες και έντονες κινήσεις.

- Καθόμαστε πάλι στον κύκλο γύρω γύρω και λέμε το όνομά μας με πολλούς διαφορετικούς τρόπους : Με απορία, με έκπληξη, επιτακτικά, ψιθυριστά, ερωτηματικά...
- Όπως είμαστε καθισμένοι στον κύκλο δίνουμε ένα χτύπημα στο δεξί και ένα στο αριστερό μας πόδι ή το αντίστροφο. Ανάλογα με την πλευρά όπου ήταν το τελευταίο από τα δύο χτυπήματα συνεχίζει όποιος βρίσκεται σε εκείνη την πλευρά (δεξιά μας ή αριστερά μας.)

Κάθε φορά είναι μοναδική. Δεν χρειάζεται να διορθώνουμε τον άλλον αν κάνει ένα λάθος. Η ίδια η σιωπή μπορεί να φέρει κάτι. Δεν είναι απλά ένα χτύπημα. Γίνεται ένας διάλογος, μια επικοινωνία... το λάθος επιτρέπεται.

- Κοιτάζω προς τα πάνω, σηκώνω τα χέρια μου ψηλά και τα κινώ. Σα να ανεβαίνω μια σκάλα. Μετά κάνω το ίδιο σα να ανεβαίνω ένα σκονί με κόμπους.
- Κάθομαι στο πάτωμα με τα πόδια ανοιχτά. Παίρνω το αριστερό μου πόδι στην αγκαλιά μου και το πιλατεύω σα να το νανουρίζω όπως θα έκανα σε μια κούκλα μου ή ένα μωρό! Μετά κάνω το ίδιο με το δεξί μου πόδι.
- Στην ίδια στάση χαλαρώνω ρίχνοντας τα χέρια μπροστά και ακουμπώ το κεφάλι στο πάτωμα. Σιγά σιγά εκπνέω προφέροντας τον ήχο μμμμμμμμμ σε βαθύ τόνο όσο κρατήσει η αναπνοή μου. Συνεχίζω το ίδιο μετατρέποντας τον ήχο σε οοοοοοοο.
- Σηκωνόμαστε όλοι και περπατάμε στο χώρο προς όλες τις κατευθύνσεις προφέροντας ταυτόχρονα ήχους με όλη μας την αναπνοή μμμμμμμμμ, οοοοοοοοοοοοοο...
- Καθώς περπατάμε μιλάμε ο ένας στον άλλον μόνο με τη λέξη *μπαλ* σε διάφορους τόνους: *μπαλ μπαλ μπαλ...*
- Μία κοπέλα στέκεται στο κέντρο και τραγουδάει μια μελωδία, ενώ οι άλλες μουρμουρίζουν μμμμμμμμμ ή οοοοοοοο όπως και πριν. Όλοι κινούμαστε προς όλες τις κατευθύνσεις αργά ή πιο γρήγορα σιγά σιγά.

Νιώσε ελεύθερα, χαλάρωσε. Μη σφιχτείς. Όσο πάει η φωνή σου...

Πρώτα θα ζεστάνω το σώμα, γιατί η φωνή είναι κι αυτή σώμα. Από μόνο του το σώμα δίνει την έκφραση. Μετά έρχεται ο λόγος. Όλα είναι μέσα από τη ζωή. Τώρα μπορεί να ειπωθεί κι ένα κείμενο ολόκληρο. Να το βίωμα! Να μη χαθεί ποτέ η λαχτάρα, το παιχνίδι. Δεν πας να παίζεις με τη σιγουριά. Το ανακαλύπτεις κι εσύ μαζί.

- Πάντα μας παρακολουθεί ένα μάτι. Δεν πρέπει να καταλάβει τίποτα. Γυρνάμε γύρω γύρω. Νιώθω τον άλλον καθώς περνά μπροστά μου σαν ένας αέρας. Είναι και χαφιέδες ανάμεσα μας. Πρόσεξε μη σε καρφώσουν.
- Ακουμπήστε ο ένας στον άλλον. Αναπνεύστε , είστε όλοι ένα. Τώρα τρέξτε όσο πιο γρήγορα μπορείτε. Πιο γρήγορα...

ΔΟΥΛΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Παίρνουμε το κείμενο και προσπαθούμε να πούμε τη φράση :

Ρωμαίο, Ρωμαίο, γιατί νάσαι Ρωμαίος;

Αρνήσου τον πατέρα σου, ζέχνα τ' όνομά σου

Μόνο αγάπη ορκίσου μου κι εγώ θα πάψω νάμαι Καπουλέτου.

Ξεκινά η Α

Α : *Ρωμαίο, Ρωμαίο*

Τάκης : *Κανένα παίξιμο μην κάνεις*

Α : *Ρωμαίο, Ρωμαίο*

Τάκης : Όχι, είναι πολύ έτοιμο, πολύ κυριακάτικο.

A : *Ρωμαίο, Ρωμαίο*

Τάκης : Πέστο μ' όλη την ανάσα σου, για νάναι χορταστικό, να σ' αρέσει.

A : *Ρωμαίο, Ρωμαίο. Αρνήσου τον πατέρα σου, άσε τ' όνομά σου...*

Τάκης : Αυτό που ακούμε εμείς είναι το άλλο κείμενο από κάτω. Σα να του λες : *Εγώ σ' έχω γραμμένο ότι και να κάνεις.* Αυτό πιάσαμε εμείς. Όλα είναι τι υπάρχει από κάτω. Οι πρόβες αυτήν την έννοια. Να σηκωθεί ο καθένας, να κάνει ό,τι γουστάρει και μετά να σταματήσει το βλέμμα του σε κάποιον και να του απευθύνει το κείμενο.

A : *Ρωμαίο, Ρωμαίο ...*Με βλέπει το μάτι.

Τάκης : Πρόσεξε μη σε πάρει χαμπάρι.

A : *Ρωμαίο, Ρωμαίο*

Τάκης : Αυτή τη στιγμή καλείσαι να είσαι εσύ. Δείξτο μας. Τι σου συμβαίνει; Δε μας νοιάζει το κείμενο. Είναι ζήτημα ζωής και θανάτου για σένα. Πρέπει να κάνεις κάτι. Εδώ είναι ο κύκλος του θανάτου...

A : ***Γαμώτο, σταμάτα να είσαι Ρωμαίος...Κι εσείς με έχετε βάλει στον κύκλο. Τέλειωσε !Ρωμαίο θάρθεις μαζί μου.***

Τάκης : Πολύ ωραία!!

Μετά προσπαθεί η Μ να πει το κείμενο.

M: Τι να κάνω;

Τάκης: Κάνε κουτσό. Παίζτο. Με ακρίβεια όμως.

M: (παίζει κουτσό)

Τάκης: Α πάτησες γραμμή.

M: (παίζει κουτσό)

Τάκης: Πες τα λόγια σου.

M: (σταματάει ακίνητη) *Ρωμαίο, Ρωμαίο*

Τάκης: Με το κουτσό σου μαζί. Μη σταματάς. Όποτε σούρθει.

M: (παίζει κουτσό)

Τάκης: Και τα λόγια να μην πεις δε με νοιάζει.

M: (λαχανιασμένη παίζει κουτσό και λέει) *Ρωμαίο... Ρωμαίο...*

Αρνήσου... τον πατέρα σου,... ζέχνα τ' όνομά σου

Μόνο αγάπη ορκίσου μου... κι εγώ θα πάψω... νάμαι Καπουλέτου.

Τάκης: Πολύ ωραία.

Μπαίνει στον κύκλο η Κ.

Τάκης: Κάνε ό,τι θέλεις στη μέση του κύκλου.

K: (Τρέχει γύρω γύρω)

Τάκης: Συνέχισε και όποτε θέλεις πέστο.

K: *Ρωμαίο, Ρωμαίο*

Τάκης: Τρέξε μόνο προς μια φορά του κύκλου γι αρκετή ώρα.

K: (σταματάει ακίνητη στο κέντρο)

Τάκης: Σημαίνει για σας κάτι η Ιουλιέτα

K: Δεν το έχω σκεφτεί.

Τάκης: Θα μπορούσες να την παίζεις;

K: Όσες φορές έχω σκεφτεί ότι παίζω δεν παίζω την Ιουλιέτα.

Τάκης: Όχι είσαι εσύ και η Ιουλιέτα.. Θα μπορούσες να πεις κάτι με την Ιουλιέτα..

Δεν είναι μόνο τι έχουν να πουν τα κείμενα. Εγώ τι έχω να πω γι αυτά.

M: Μπορώ να πω κάτι; Δεν μου πάει η Ιουλιέτα, γιατί βάζει κάποιον άλλον να κάνει κάτι, ενώ αυτή είναι παθητική.

Τάκης: Μα δεν βρίσκεις τίποτα στο κείμενο που να έχει σημασία για σένα; Εγώ αν το έπαιζα σήμερα θάθελα να είναι οι ήρωες π.χ. από τη Βοσνία, για να φανεί πως ο έρωτας μπορεί να ρίξει τις ανισότητες.

Αυτή και μόνο η φράση : *Μόνο αγάπη ορκίσου μου* δεν είναι φοβερή; Εγώ στην καθημερινή μου ζωή δεν μπορώ να το πω αυτό στη γυναίκα μου. Αλλά στο θέατρο μπορώ να το πω. Στη ζωή μου δεν θάθελα να πω τη φράση αυτή, θα ήταν γελοία. Όμως εδώ μπορώ να την πω, γιατί την λέει η Ιουλιέτα.

Όταν ο καθένας κάνει την απόπειρα του του βγαίνουν πράγματα δικά του. Πρέπει να περάσουμε από τέτοιους δρόμους.

Στον κύκλο μπαίνει η Μά.

Περπατάει νωχελικά και κάπως αδιάφορα και λέει το κείμενο:

Μά: *Ρωμαίο, Ρωμαίο, γιατί νάσαι Ρωμαίος;*

Αρνήσου τον πατέρα σου, ξέχνα τ' όνομά σου

Μόνο αγάπη ορκίσου μου κι εγώ θα πάψω νάμαι Καπουλέτου.

Τάκης: Ωραία, πές το κείμενο μ' αυτή τη διάθεση.

Μά: **Γαμώτο** *Ρωμαίο, Ρωμαίο, γιατί νάσαι Ρωμαίος;*

Αρνήσου τον πατέρα σου, ξέχνα τ' όνομά σου

Μόνο αγάπη ορκίσου μου κι εγώ θα πάψω νάμαι Καπουλέτου.

Τάκης: Μην βάζεις το γαμώτο. Πες το κείμενο.

Μά: *Αρνήσου τον πατέρα σου, ξέχνα τ' όνομά σου*

Μόνο αγάπη ορκίσου μου κι εγώ θα πάψω νάμαι Καπουλέτου.

Τάκης: Ωραία, είναι σα να του λέει *ξεκόλλα μεγάλε*. Σα να το έλεγε σε κάποιον σήμερα.

Στον κύκλο μπαίνει η Β. Ανοίγει τα χέρια της και στριφογυρίζει Σα σβούρα γύρω γύρω. Στο τέλος πέφτει κάτω προσεκτικά.

Τάκης: Ας άφηνες τον εαυτό σου να πέσει μόνος του, δεν θα πάθαινες τίποτα. Θα σε πιάναμε εμείς.

Β: (κάνει το ίδιο με πριν με μεγαλύτερη ταχύτητα και καθώς πέφτει κάτω λέει το κείμενο) *Ρωμαίο, Ρωμαίο*

Τάκης: Πολύ ωραία. Είναι πιο οικείο έτσι.

Σειρά της Μ.

Μπαίνει στον κύκλο κουνώντας τα χέρια της και γυρνά γύρω.

Τάκης: Τι κάνεις;

Μ: Ελευθερώνομαι.

Τάκης: Συνέχισε πιο πολλές φορές.

Μ: (τρέχει) Τι με σηκώνετε εμένα έχω πολλή ένταση;

Ρωμαίο, Ρωμαίο...

Τάκης: Πέστο και σε μένα.

Μ: Ποιο; το *Ρωμαίο, Ρωμαίο...*;;;

Τάκης: Ναι, γιατί;

Μ: Άκου τι λέει; Να πω σε σένα *Μόνο αγάπη ορκίσου μου*;;; Εσύ είπες πριν ότι δεν θα τόλεγες ούτε στη γυναίκα σου!!(οργή)

Τάκης: Πρέπει να το δοκιμάσεις για να με κάνεις να νοιώσω κι εγώ λίγο *Ρωμαίος*. Ατσαλάκωτοι δεν παίζουμε...

Στον κύκλο μπαίνει η Φ. Παίρνει τηλέφωνο τον Ρωμαίο στο κινητό.

Φ: *Ρωμαίο, Ρωμαίο...*

Τάκης: Ωραία ιδέα, μου λείπει όμως ο άλλος. Τι σου λέει;

Φ: *Ρωμαίο, Ρωμαίο...*

Τάκης: Μου φάνηκε σα να σε θεωρεί "κάπως..." Εσύ να νοιώσεις τι λέει. Σ' ακούει; Μπορεί να θες να του πεις *άκουσέ με λίγο...*

Φ: *Ρωμαίο, Ρωμαίο...*

Νίκος: μμμμμμμ

Τάκης: Καλά την παρέμβαση αυτή μπορείς να μη τη λάβεις υπόψη σου.

Φ: *Ρωμαίο, Ρωμαίο, που είσαι;*

Τάκης: Κλείστο το τηλέφωνο μες τη νύχτα, λέει η μαμά σου...

Μετά δοκιμάζει η Κ μια παραλλαγή της σκηνης με το κινητό...

Τάκης: Ο καθένας με τη δική του εκδοχή.

Φ: Πως θα αποφασίσουμε για την τελική εκδοχή;

Τάκης: Γίνεται ένα είδος αυτοαξιολόγησης, στο τέλος η ομάδα αποφασίζει. Πάντα το ένα πόδι σε ό,τι κάνω είναι στη ζωή. Ο άλλος καταλαβαίνει αν έχει ζωή μέσα αυτό που παίζω. Αλλιώς θα αρχίζει να παίζει την ιδέα της Ιουλιέτας. Εγώ σας λέω τρόπους προσέγγισης. Αλλά πρέπει να τους ενδιαφέρει αυτό βλέπουν. Κάθε στίχος είναι επαρκής. Τα περιέχει όλα: το θέμα - τον χρόνο - τον τόπο.

Στον Σαίξπηρ υπάρχει γοητεία. Η νιότη, η δροσιά δεν είναι στο στίχο, είναι στον τρόπο που κυλάει χωρίς παύσεις. Ο έρωτας βγαίνει μέσα από τον ήχο. Να πως βλέπεις μια παράσταση στα αγγλικά και τη νιώθεις χωρίς να ξέρεις αγγλικά.

Η Χ μπαίνει στον κύκλο και παίζει με το μπαλάκι. Σταματάει και λέει το στίχο μιλώντας στα γαλλικά.

Τάκης: Πες το στίχο με το μπαλάκι.

Χ: (παίζει με το μπαλάκι): *Romeo, Romeo, pourquois.....*

Τάκης: Πολύ ωραία. Προσέξτε γενικά τα έμμετρα κείμενα, γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να το μάθει κανείς απ' έξω και να μη μπορεί μετά με τίποτα να το πει αλλιώς.

Τάκης: Γενικά μετά από το ζέσταμα περνάμε στο κείμενο. Έχει ενδιαφέρον να το φέρουμε στο βίωμα. Πρέπει να το χαρεί ο ίδιος για να το χαρούμε εμείς.

Εσείς τι θα προσθέτατε από την πλευρά της Ιστορίας του Θεάτρου;

Μ: Θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για τις κοινωνικές αντιθέσεις εκείνης της εποχής, τη θέση της γυναίκας και τις αλλαγές που έγιναν καθώς περνάμε από το Μεσαίωνα στην Αναγέννηση.

Νίκος: Το να ξεκινάς από το έξω, το εξωτερικό ερέθισμα, πιάνει στα παιδιά πολύ. Είναι ωραίος αυτός ο δρόμος που βάζει το σώμα σε μια κατάσταση και μετά δουλεύει το κείμενο. Εδώ φαίνονται και οι άμυνες του καθενός. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου παρόλες τις σωματικές ασκήσεις η απαγγελία του κειμένου είναι ακριβώς όπως ήταν στην αρχή, πράγμα που δείχνει ότι οι αντιστάσεις δεν κάμφθηκαν.